

P+
SPECIAL
Jaargang 16
Week 39 | 2017

IDH ontwikkelt
innovatieve
financiering

Wereldprimeur
in Liberia

**Een eigen
palmolieplantage**

Een eigen palmolieplantage

Nergens ter wereld gaat investeren in landbouw samen met investeren in bosbescherming. Met het gloednieuwe AndGreen.Fund kunnen dorpen straks een eigen palmolieplantage beginnen, onder voorwaarde dat ze het grootste deel van hun tropisch bos onaangetast laten. Ze werken hierin samen met professionele palmoliebedrijven, die ook de ontbossing willen stoppen. Het Initiatief Duurzame Handel (IDH) werkte jaren aan de ontwikkeling van deze vorm van innovatief financieren. Liberia krijgt de wereldprimeur. >

Business as usual: bij de aanleg van palmolieplantages gaat het bos in dit scenario tegen de vlakte. Enorme rechte vlaktes blijven over, alsof de grens met het tropische bos met een lineaal is getrokken. De toegangswegen worden vaak de uitvalsbasis voor rondzwervende boeren, die stukken bos kaal branden om een eigen landje te beginnen.

Het zou makkelijk zijn de situatie in West-Afrika te vergelijken met die in Zuidoost-Azië, waar de landhonger van palmolieproducenten de leefomgeving van de orang-oetang bedreigt. Volgens Joost Oorthuizen, directeur van Initiatief Duurzame Handel (IDH), is er een wereld van verschil. “In andere West-Afrikaanse landen als Ivoorkust en Ghana is het Guinee tropische woud bijna ver-

dwenen, maar in Liberia is de ontbossing beperkt gebleven. Voor Sierra Leone geldt hetzelfde: zo arm en instabiel dat de boeren (smallholders) niet de bossen in trokken. Investeerders bleven er ook weg. Dáár hebben we dus nog een kans om niet te herhalen wat in Zuidoost-Azië en buurlanden als Ivoorkust en Ghana is gebeurd: boskap ten faveure van de landbouw. Toch moet ook in Liberia de landbouw uitbreiden, om uit de armoede te komen. Maar het heeft nog zoveel bos dat het in principe zou moeten lukken om meer intensive landbouw te combineren met bosbehoud. Daarom willen we in Liberia een dubbelslag faciliteren, door een combinatie te maken tussen productie en bescherming van tropische bossen. Of zelfs een drieslag, door lokale gemeenschappen mee te laten profiteren.” In Liberia staat nog 40 procent van het ecologisch waardevolle ‘Upper Guinean Rainforest’ overeind. Overleg over duurzame productie van palmolie is inmiddels gestart, onder andere met de Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO). Afstemming is belangrijk, om de afzet van deze duurzaam geproduceerde grondstof te garanderen.

Timmermansgeluk is niet alleen voor bouwvakkers weggelegd. Bestuurders kennen het ook. Dat net op het moment dat je iemand heel hard nodig hebt de gedroomde kandidaat voor een functie beschikbaar komt. Oorthuizen kon zijn geluk niet op, toen hij hoorde dat Nanno Kleiterp (1953) zou gaan stoppen. De CEO van de succesvolle Nederlandse ontwikkelingsbank FMO kondigde zijn afscheid aan, met maar liefst dertig jaar ervaring in het begeleiden van economische ontwikkelingen in arme landen. Weinig bestuurders hebben zo’n wereldwijd vertakt netwerk in ontwikkelingslanden. “Dat ik bij FMO vertrok, vond Joost niet erg”, herinnert

“Transparantie is een drukmiddel”

Kleiterp zich, met een schaterende lach. Wat nog beter uitkwam, was dat de bankier zich na zijn pensionering wilde gaan inzetten voor bossen en natuur. Hoe kun je businessmodellen ontwikkelen om tropische wouden te behouden? Kleiterp was bij FMO al een bevlogen manager. Hij had een complete wand van zijn werkkamer behangen met het duurzame toekomstscenario tot 2050 van de World Business Council for Sustainable Development (WBCSD). Hij vertelt: “Oorthuizen vroeg me mee te denken over de opzet van een nieuw investeringsfonds. Een fonds dat het mogelijk maakt om palmolie, soja, veehouderij en bosbouw voor de papierindustrie te verduurzamen, met behoud van bosgebieden. Ik heb over de opzet daarvan meegedacht. Een fonds waarin overheden, bedrijven en investeerders nauw samenwerken. Zonder een van deze drie partijen gaat het niet.” Op het World Economic Forum in Davos dit jaar kon Oorthuizen het unieke fonds toelichten, dat na de zomer de naam AndGreen.Fund heeft gekregen. De eer van de presentatie ging naar de Noorse premier Erna Solberg, die aankondigde de eerste 100 miljoen dollar in het fonds te gaan stoppen. Applaus kwam er ook van het Wereld Natuur Fonds en het World Resources Institute. Paul Polman van Unilever en de VN-organisatie UNEP denken erover om bedragen van 25 miljoen en 10 miljoen in het fonds te investeren. Gesprekken daarover zijn gaande. Andere wereldwijde handelshuizen in agrarische grondstoffen als Mars, Carrefour, Marks & Spencer, Nestlé en Metro lieten ook weten het initiatief te willen ondersteunen. Het ambitieuze doel: 5 miljoen hectare tropisch bos en veengebied beschermen in 2020. Kleiterp, inmiddels CEO van het fonds, dat de juridische vorm van een stichting kreeg: “We willen doorgroeien naar een bedrag van 400 miljoen dollar in 2020. Onze focus ligt op Brazilië, Indonesië, Colombia, Peru en West-Afrika.”

Hoe gaat het AndGreen.Fund werken? Kleiterp licht toe: “Het belangrijkste is dat het fonds het risico voor investeerders verlaagt. Want: wij gaan werken in risicovolle landen, met projecten die ook heel risicovol zijn. Onze eisen zijn bovendien hoog. Wanneer een landbouwgebied wordt ontwikkeld, stellen wij eisen aan de bescherming van tropische bossen en de verbetering van de levensomstandigheden van bewoners. We willen impact maken op milieu- en op sociaal gebied. Daarom nemen wij het grootste financiële risico op ons, voor een bedrag tot maximaal 25 procent van de totale investering. Gaat er iets mis, dan is dat verlies voor onze rekening. Gaat het goed, dan delen wij mee in het succes. De winst gaat terug in de kas, om nieuwe investeringen te kunnen doen. De constructie maakt het interessanter voor investeerders als grote banken om in te stappen. Onze investeringen beginnen pas bij bedragen van 15 miljoen dollar en hoger, tot maximaal 200 miljoen dollar.” Essentieel voor het slagen is de rol van overheden. Kleiterp is daar duidelijk over. “Zonder een overheidsplan kan het niet. Natuurlijk, op eigen gebied kan een bedrijf toezicht houden. Daar zal niet gekapt worden in de afgesproken stukken bossen

Nanno Kleiterp, CEO van het AndGreen.Fund, neemt het grootste risico voor andere investeerders weg: “Daarom nemen wij het grootste financiële risico op ons, voor een bedrag tot maximaal 25 procent van de totale investering.”

die we volgens afspraak intact laten. Anders is het voor omliggende terreinen. Daar kan het bedrijf niet optreden, hoogstens kaalkap signaleren. Het is aan de overheid om dan in te grijpen en te zoeken naar sociale oplossingen. De term hiervoor is PPI: Production Protection Inclusion. Belangrijk is de open samenwerking, het delen van informatie. Transparantie is dan een drukmiddel.” De satellietbeelden van de Global Forest Watch helpen bij de bewaking, stelt Kleiterp. “Je kunt direct signaleren of er ergens een bos in brand wordt gestoken. Er gaan dan alarmbellen af. Het is een live systeem, dat heel fijnmazig kan werken. Daarom gaan we de samenwerking met deze organisatie aan. De Indonesische overheid maakt er ook al gebruik van.” De praktijk gaat uitwijzen of het werkt. De afstanden zijn niet gering. Een deelstaat als Mato Grosso in Brazilië is al twee tot drie keer groter dan heel Frankrijk en de belangrijkste leverancier van soja. Kleiterp denkt al aan een volgend fonds: AndGreen.Fund II. “Ik ga door tot het staat en bewezen is. Ik tel niet de dagen die ik werk. Ik steek er net zoveel tijd in als nodig is.” Het is niet de taak van Kleiterp om ter plekke producenten te zoeken. “Nee, nee”, lacht hij. “Zo’n investeringsplan wordt ons als directie ter beoordeling voorgelegd, door de investeringscommissie. De acquisitie wordt door een apart investment team gedaan, Sail Ventures. Ik was daar gisteren nog, voor overleg met de chief investment officer, Johnny Brom.”

Hij komt uit Zuid-Afrika, zijn naam klinkt heel Nederlands, maar de grootvader van Brom komt uit Litouwen. “Hij zal zijn naam vernederlands hebben. Misschien heette hij Brominski of zoiets. Rond de Eerste Wereldoorlog verhuisden heel wat joden uit Litouwen naar Zuid-Afrika.” Johnny Brom (1981) groeide op in de Western Cape, omgeven

► **N** neem Liberia, ingeklemd tussen het cacao-land Ivoorkust en Sierra Leone, in westelijk Afrika. Gek veel armere landen zijn er op deze wereld niet. Na veertien jaar burgeroorlog en de ebola-epidemie in 2014 bestaat een derde van de bevolking uit kinderen onder de 10 jaar, waar nauwelijks voedsel voor is. Maar de bevolking van de voormalige ‘schurkenstaat’ van Charles Taylor koos in 2006 Ellen Johnson Sirleaf (1938) als nieuwe leider, waarmee ze de eerste vrouwelijke president van het hele continent Afrika werd. Het was een keuze waar de hele wereld over jubelde. In haar prijzenkast verscheen een gedeelde-Nobelprijs voor de Vrede en niet minder dan zeven eredoctoraten van evenveel verschillende universiteiten. Zelf opgeleid aan de Harvard University ontwikkelde ze een plan waarmee ze haar land uit de armoede wil leiden. De aanleg van palmolieplantages is daarbij een belangrijke pijler, gecombineerd met gratis onderwijs. Haar hoop: banen voor 100 duizend burgers, straks beter opgeleid dan ooit. De Amerikaanse miljardair George Soros ondersteunde het streven. Oud-premier Tony Blair van Het Verenigd Koninkrijk zette zijn Africa Governance Initiative in, om het overheidsapparaat op orde te krijgen, vrij van corruptie. Inmiddels zijn vier grote palmoliebedrijven in Liberia actief. Een daarvan is de in Nederland bij het grote publiek onbekende Golden Veroleum Liberia (GVL), voor een belangrijk deel in eigendom van Golden Agri-Resources in Singapore. De producent heeft inmiddels een fabriek gebouwd en de allereerste oogst palmennoten verwerkt. Het bedrijf wil voor een bedrag van 1,6 miljard dollar gaan investeren, in ruil voor concessies voor een oppervlakte van 220 duizend hectare land. Het leasecontract kent een duur van 65 jaar, uit te breiden tot 98 jaar.

Johnny Brom, Chief Investment Officer van Sail Ventures: “Wij volgen de cyclus die de landbouw dicteert. Andere investeerders doen dat niet en dat is vooral in Afrika een groot probleem.”

- door wijnvelden. “Mijn ouders waren hippies. Ze zwierven zeven jaar de wereld over, de hippie trail langs. Ze zijn ook nog hier in Nederland geweest, in Amsterdam. Ze hebben nog in het Vondelpark geslapen. Maar toen er kinderen kwamen, zei mijn moeder: ‘Nu hebben we geld nodig’. Toen hebben ze hun oude vak weer opgepakt. Het zijn beiden medisch-specialisten. Ze gingen niet meer naar Miami, waar ze eerst werkten, maar terug naar het geboorteland van mijn vader, Zuid-Afrika. Ik heb er mijn liefde voor de landbouw aan over gehouden. Al mijn oude vrienden van toen zijn nu wijnboer.” Brom proefde ook aan een studie medicijnen, maar ‘dat was niet echt iets voor mij’. De financiële wereld lag hem beter en na een studie aan de Universiteit van Kaapstad begon hij als analist bij de investeringsbank J.P. Morgan. “Ik zat maar 35 niveaus onder de CEO in Wall Street”, herinnert hij zich. Na vervolgstudies private equity en development in Londen, keerde ook hij terug naar Zuid-Afrika, om vervolgens zijn vrouw naar Nederland te volgen, die in Den Haag kwam te werken. Hier leerde hij Joost Oorhuizen van IDH kennen, die op zoek was naar mogelijkheden om investeerders te interesseren in duurzame handel. Brom: “Hoe precies, dat wist hij zelf ook nog niet. Maar hij volgde zijn richtingsgevoel. Dáár moest een oplossing te vinden zijn. Joost loopt voor zijn tijd uit.” Als directeur ‘Innovative Finance’ bij IDH begon Brom in 2013 aan de bouw van de brug tussen investeerders en bedrijven die handelen in grondstoffen als cacao en palmolie. “Het zijn twee werelden waarvan ik de taal begrijp. Dat is erg handig. Andere ngo’s als Oxfam begrijp ik minder goed.” IDH ontwikkelde zich in die jaren daarna tot specialist in bedrijfsgeïntegreerde programma’s die landgebruik intensiveren en daarmee impact hebben op bosbehoud en de inkomens van boeren. Om de boeren op maat te bedienen bedacht IDH ook *Service Delivery Models*, om de boeren te helpen met bedrijfsmiddelen zoals zaden, betere plantgoed, opleidingen en geld.

“Bedoeling is dat de gekozen bossen samen een aaneengesloten corridor vormen, die begint bij het Sapo National Park en doorloopt tot aan de kust”

Deed Brom bij IDH de grote Eureka-ontdekking? Bescheiden: “Nee, wij hebben het wiel niet opnieuw uitgevonden. Alle elementen waren er al. Het gaat er meer om dat je manieren bedenkt waarop ze in elkaar passen, zoals een puzzel. Heel wat anderen waren ook op zoek. Hoe de wereld te redden? En zoals dat gaat als een heleboel mensen op zoek zijn naar hetzelfde, dan is er ineens een die de vondst doet. Zo ging het met Facebook ook.”

Het werd gaandeweg duidelijk dat voor de uitvoering een nieuw en apart investeringsfonds nodig was. Een fonds dat zelf ook weer een externe investeringsdeskundige nodig zou hebben. Brom verliet IDH en richtte dit jaar Sail Ventures op, waar hij Chief Investment Officer werd. Toen het door IDH ontwikkelde AndGreen.Fund volgens een voorgeschreven Europese tender een fundsmanager zocht, wist Brom zich als beste van vier kandidaten te presenteren. Hij kreeg de opdracht. Daarmee was hij in de opstelling de centrale aanvaller geworden. “En vergeet de adviesraad van het fonds niet”, vult Brom aan. “Weet je wie daar óók in zit? De premier van Liberia: Ellen Johnson Sirleaf.” En ook al is daarmee het wiel niet opnieuw uitgevonden, de cirkel is wel heel mooi rond.

Hoe gaat dit wiel draaien? Naar welke partijen gaat Brom op zoek en waarin gaat het AndGreen.Fund investeren? “In productiemiddelen”, is het eenvoudige antwoord. “We financieren 10 duizend stuks vee, bijvoorbeeld. Maar om onze lening te krijgen, moet de landeigenaar wel aan bijzondere voorwaarden voldoen. Hij moet een fors deel van zijn bos in tact laten. Om toch zijn productie te kunnen halen, helpen wij deskundigheid te organiseren. Beter rassen van beter genetisch materiaal. Hetzelfde gaat op voor andere grondstoffen zoals palmolie. Ook daar kun je met nieuwe rassen per hectare tot een hogere productie komen.”

En wat is dan het hogere risico dat het And.Green.fund afvangt? Brom: “Stel dat er door welke oorzaak dan ook duizend koeien dood gaan. Dan is die strop voor het And.Green.Fund, niet voor de andere investeerders.”

En waarom zouden ondernemers naar het AndGreen.Fund stappen en niet naar de Rabobank, ook een specialist in agrifood? “Het AndGreen.Fund is bereid om voor langere termijn in te stappen. Langer dan de horizon van verkiezingen, bijvoorbeeld. Daar zijn banken altijd bang voor. Wij zijn ook meer flexibel, door de manier waarop de afbetaling van de lening kan worden gestructureerd. Wij volgen de cyclus die de landbouw dicteert. Andere investeerders doen dat niet en dat is vooral in Afrika een groot probleem. Wij doen bovendien niet alleen zaken met grote landbouwbedrijven, maar bedienen ook de kleine boeren rondom de plantages, die op eigen grond bijvoorbeeld ook toeleverancier worden voor de centrale palmoliefabriek. Dat

Green growth scenario: bij de aanleg van palmolieplantages wordt rekening gehouden met de natuurlijke kenmerken van het oorspronkelijke bos. Ook oorspronkelijke bewoners die een eigen plantage beginnen, laten het grootste deel van hun land onbebouwd. Zo blijft er ook leefruimte voor chimpansees en andere dieren over.

moet goed geregeld zijn, want palmnoten moet je binnen 48 uur na de oogst verwerken.”

Hoe weten landbouwbedrijven het AndGreen.Fund te vinden? “De grootste partijen kennen ons al. Zo groot is die wereld niet. De netwerken van Kleiterp en IDH zijn van onschatbare waarde. Hun naam en reputatie maakt een groot verschil. Kleiterp kent alle ontwikkelingsbanken, wereldwijd. Hij is nog steeds actief als voorzitter van de groep Europese ontwikkelingsbanken.”

Brom toont zijn gloednieuw verbouwde kantoor aan de Nieuwezijds Voorburgwal in Amsterdam, tien minuutjes lopen vanaf het CS. Hij is druk met sollicitatiegesprekken. “Gisteren met een kandidaat gesproken die in Auckland woont. Hij vond dat de afstanden vandaag niet meer belangrijk zijn. Nu is dat wel zo als het om een vlucht van Nieuw-Zeeland naar Indonesië gaat, maar ik vind West-Afrika en Brazilië toch wel wat ver weg liggen, voor hem.”

Voor Nienke Stam (1978) is de afstand Nederland-Liberia een stuk beter te doen, zeker nu de KLM rechtstreekse vluchten op de hoofdstad Monrovia is gaan aanbieden. De senior program manager van IDH vliegt ‘sinds 2015 in en uit’, zowat maandelijks. Deze voorbereidingen hebben alles te maken met de belangstelling van het AndGreen.Fund voor Liberia. De hoofdfinancier van het fonds, Noorwegen, ziet graag dat juist daar geïnvesteerd wordt in bosbehoud. Punt is alleen: hoe deze wens te vertalen ‘on the ground’, zoals de medewerkers op de burelen

van IDH in Utrecht dat zelf zeggen, waar de voertaal overwegend Engels is. Stam: “Investeren in landbouw combineren met bosbescherming is op de tekentafels bedacht. Ons team heeft hard gewerkt om dit idee aan te laten sluiten op mogelijkheden die de groot-schalige palmolie concessies in Liberia bieden voor lokale boeren. De investering biedt ze de mogelijkheid te profiteren van de kansen die een eigen palmolieplantage kan bieden.” Hoe vertaal je een idee naar de praktijk? Het antwoord: door met de bewoners van de bossen te gaan praten en te overleggen. En goed luisteren, dus. Dat is wat Stam de afgelopen jaren heel veel heeft gedaan. “Meestal met vertalers erbij. In Liberia spreken ze Engels, maar mij verstaan ze echt niet.” En waar moet je beginnen? “In de context van de landrechten”, weet Stam. “Van wie is het land waar de *communities* wonen? Van wie is het bos? Van de overheid, of van de bewoners die ervan afhankelijk zijn? Veel meer dan oude gebruiksrechten zijn er niet. Om van start te kunnen gaan moeten eerst de landrechten van de gemeenschappen erkend worden. Daar is nu een wet voor gemaakt, die door het nationale parlement behandeld gaat worden. Voor de bewoners is dat de eerste winst van dit proces.”

Sinds een jaar werkt het vijfkoppige team van Stam in Nederland en Liberia tegelijk. Het investeringsvoorstel heeft vorm gekregen met input van oliepalm concessiehouders, milieu- en mensenrechten-ngo’s, de Liberiaanse overheid en de bewoners. “Jaja, het is echt een multi-stakeholder proces”, lacht Stam. “De discussies gaan er soms verhit aan toe.”

Hoe wordt het land verdeeld?

Het team van Nienke Stam van IDH gaat samen met palmoliebedrijf GVL en de overheid de dorpen in Liberia langs. Er is een radiohoorspel in de eigen taal gemaakt. Ook is er een mini-poster, waarin de partners met beelden en korte teksten uitleggen hoe de bewoners kunnen profiteren van de voorgestelde aanpak. Stam wijst op deze 'information poster' naar een tekening van een groene taart die heel vreemd is aangesneden. Geen gelijke punten, maar een enorme punt die het tropisch bos symboliseert. Stam legt uit: "De gemeenschap moet over voldoende land beschikken om minimaal 1250 hectare aan bos blijvend te beschermen. Er mag natuurlijk wel wat in gejaagd worden, maar niet op beschermde soorten. Er mogen ook zogenaamde 'non

timbre forest products' verzameld worden, zoals dakbedekkingsmaterialen en vruchten. Zo lang het gebruik maar duurzaam is. Als dat goed gebeurt, krijgt het dorp als bonus een extra jaarlijks inkomen toegekend, gefinancierd uit de palmolie opbrengsten." Een veel kleiner stukje taartpunt op de tekening stelt de palmolieplantage voor. "Om dat rendabel te maken, is minimaal 250 hectare nodig. De gemeenschap krijgt een lening om deze eigen plantage te ontwikkelen. Het geld moet in 15 jaar worden terugbetaald, vanuit de winsten van de palmoliezaden, die aan GVL verkocht worden. De palmbomen dragen al heel snel vruchten, al in het vierde jaar." Hoe kunnen Liberianen die plantage verzorgen? Het is iets wat ze nooit eerder hebben gedaan. Gaat dat wel goed? Stam: "Totdat de

lening is terugbetaald, zal GVL de plantage voor de gemeenschap professioneel onderhouden. Er worden werknemers uit de gemeenschap in dienst genomen, die leren hoe het moet. Ze ontvangen een salaris." In de taart zijn verder nog punten uitgesneden waar het dorp zelf op staat en een punt voor akkers om in eigen voedsel te verbouwen. Ook al zal de werkelijke geografische indeling er totaal anders uit komen te zien, de infographic maakt wel de verhoudingen duidelijk: op elke hectare die voor de productie van palmolie wordt gebruikt, moet vijf hectare tropisch bos onaangetast blijven. Stam: "Bedoeling is dat de gekozen bossen samen een aaneengesloten corridor in Liberia vormen, die begint bij het Sapo National Park en doorloopt tot aan de kust."

Nienke Stam, senior program manager van IDH, overlegt met Liberiaanse dorpen over de aanleg van eigen plantages: "Op elke hectare die voor de productie van palmolie wordt gebruikt, moet vijf hectare tropisch bos onaangetast blijven."

Is het een moeilijk proces, om tot besluitvorming te komen?

Stam: "Er zijn weinig geschoolde mensen. Ook wordt er vaak over de community gesproken alsof het een homogene groep bewoners zou zijn, maar binnen gemeenschappen bestaan er natuurlijk verschillende meningen en wereldvisies. Daarbij is de invloed van diaspora groot, mensen die oorspronkelijk uit het gebied komen, maar nu in Monrovia of zelfs Amerika wonen. We werken dan ook met Liberiaanse organisaties om leiderschap en bestuur in de dorpen te versterken."

- Haar team, waarvoor IDH-collega Lizzy van der Wal permanent in Liberia verblijft als IDH landencoördinator, ging het gesprek aan met acht gemeenschappen in het zuidoosten van het land. Ze wonen in de omgeving van de stukken land die de overheid in concessie gaf aan palmolieproducent GVL. "Sommige dorpen tellen een paar honderd inwoners, sommige een paar duizend", geeft Stam de grootte aan. Ze ging een besluitvormingsproces in dat 'heel zorgvuldig' moest. Stam, die rurale ontwikkelingsstudies deed aan de Wageningen University: "Er zijn in Liberia veel misstanden rond landrechten en het verdelen van de inkomsten vanuit natuurlijke hulpbronnen. De houtkap sector staat er bekend om. Ook de palmoliebedrijven hebben grote fouten gemaakt in het erkennen van de landrechten van lokale bewoners. Dat willen we met deze investering uiteraard dus niet." Foto's getuigen van bewoners die samen op een vel papier hun gebied in kaart brengen. Stam: "Tot waar strekt de grond van de gemeenschap? Hoeveel land is er nodig voor voedselproductie? Hoeveel voor toekomstig levensonderhoud? Hoeveel bos is in gebruik? Daarbij kwamen er ook grensgeschillen tussen gemeenschappen tevoorschijn, waarvan een aantal inmiddels is opgelost. In de bossen bevinden zich ook heilige plaatsen en begraafplaatsen. Ook daar moet je rekening mee houden." Ze leerde hoe waardevol de Liberianen hun tropische bossen vinden. "Het is ook hun schuilplaats. Ze konden zich in de bossen verbergen tijdens de burgeroorlog. En ook toen de ebola-crisis uitbrak en je menselijk contact zoveel mogelijk moest vermijden..." Tussen alle vergaderingen door ervoer Stam ook de pracht van deze tropische wereld. Veel minder bekend dan het Amazone-woud in Zuid-Amerika, herbergt het ook bijzondere soorten bomen en dieren. "De bossen staan vol enorme woudreuzen. Er zijn veel moerassen. Daarin leeft een dwergnijlpaard, die ik nog nooit gezien heb. Niemand die ik ken, heeft hem ooit gezien. Veel vogels. Bosolifanten. Chimpansees wonen er ook. Ik heb een keer een gewonde chimpansee een dorp zien binnendragen. De bewoners probeerden het jong te redden, maar het overleed na een paar dagen. Heel erg, ja."

Toch zegt niet elk dorp meteen 'ja' tegen een eigen palmolieplantage. Stam brengt de situatie terug naar Nederland. "Ik kom zelf uit Monnickendam, een kleine stad. Ik stel me dan voor hoe het zou zijn om met aangrenzende dorpen als Zuiderwoude en Broek in Waterland samen een plan te moeten maken, waar onze economische toekomst van af zou hangen. Dat zou voor ons niet zo makkelijk zijn en dat is het voor de Liberianen ook niet. Het lijkt erop dat een aantal dorpen mee zal gaan, maar ook een aantal niet afhankelijk wil zijn van GVL en de wereldhandel. Ze wachten liever even af om te zien hoe het andere dorpen vergaat, die wel meedoen."

Nienke Stam is hoopvol, als ze over de uitwerking van het AndGreen.Fund voor de bewoners van Liberia vertelt. Maar opscheppen, dat zal ze niet snel doen. Terwijl er toch wel enige redenen toe is.

Dus dit is een uniek project in Liberia?
"Ja, dit wordt voor het eerst gedaan."

En ook uniek voor het continent Afrika?
Aarzelend: "Eh ja, ook voor Afrika."

En ook uniek voor de hele wereld?
Na een nog langere stilte: "Ja, ook voor de hele wereld." ■

Websites

IDH
AndGreen.Fund
Sail Ventures

• TEKST JAN BOM
• FOTOGRAFIE EN BEELD P+ PEOPLE PLANET PROFIT / IDH
• ART DIRECTION BUREAU BOUDEWIJN BOER + STUDIO 10
• UITGEVERIJ ATTICUS BV
• WWW.P-PLUS.NL